

Amžinybės trauka: kūrybinis Ramaņo Maharši palikimas Lietuvoje

bhagavān śrī ramaņa maharši. *Pažinti Save.*

Iš anglų kalbos vertė Vilma K. Deksnienė ir Kazimieras Seibutis.

Vilnius: Soham, 2017.

Kaip teigė dar Sokratas, filosofavimas – mokymasis mirti. Būtent mirties akivaizdoje atsiskleidžia žmogiškojo gyvenimo vertė, nes kiekvienas miršta taip, kaip gyveno. Jei kažkas gyveno kaip gyvulys, kaip gyvulys ir miršta – palikęs neįgyvendintų siekių, geidulių, norų *šleifą*, ir, net nesuvokęs, kad jo gyvenimas galėjo turėti kitokią nei kasdieniai rūpesčiai ar džiaugsmas prasmę. Kiti sukasi socialinių ar politinių įvykių verpete, rūpinasi ne tik savo, bet ir tautos, visuomenės gerove, o kartais net pasiguodžia, kad „paliko pėdsaką istorijoje“. Tačiau visais laikais ir visose tautose buvo žmonių, kurie savo gyvenimus matavo aukščiausiu – amžinybės matu. Būtent tokiems žmonėms ir skirta ši knyga.

Istoriškai susiklostė keturi pagrindiniai sąlyčio su amžinybe būdai: jutiminis suvokimas, tikėjimas, meditacija, žinojimas. Platonas, vienas pirmųjų filosofinėje Vakarų tradicijoje analizavęs amžinybės problemą, teigė, jog žmogus tampa amžinu tada, jei įžvelgia už jutiminio pasaulio glūdinčias amžinas idėjas, pirmiausia – grožį. Tikėjimas – pagrindinis kelias į amžinybę daugelyje pasaulio religijų, taip pat ir krikščionybėje: „Kas tiki mane, – nors

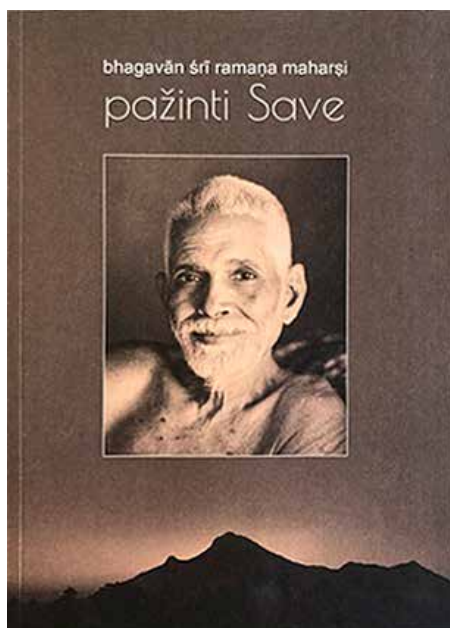
ir numirtų, bus gyvas“² Apie meditacijos reikšmę siekiant dvasinio tobulumo Swamis Vivekananda rašė: „Maldos, ritualai ir kitos garbinimo formos yra tik vaikiški žaidimai meditacijos sode... Žmogaus uždavinys – pažinti Šviesą savyje ir pačiam tapti Šviesa. Štai kame meditacijos jėga“³. Žinojimas – trumpiausias, bet ir sudėtingiausias kelias į amžinybę. Norint tapti amžinam, žmogui tereikia sužinoti, kad jis jau yra amžinas. Bet kaip įgyti tokį žinojimą? Apie tai ir pasakoja Ramaņo Maharši knyga.

Knyga susideda iš įžanginio žodžio, bibliografinių ir redakcinių pastabų, autorius gyvenimo aprašymo, Ramaņos evangelijos ir žodynėlio. Įžanginiame žodyje aprašoma asmeninė vertėjos Vilmos Deksnienės patirtis, paskatinusi ją imtis šios knygos vertimo į lietuvių kalbą. Antroje dalyje atskleidžiamas knygos atsiradimo aplinkybės, struktūra, šaltiniai, trečioje pateikiamas išsamus autoriaus gyvenimo aprašymas. Atsižvelgiant į tai, jog išminčių mokymas – ir Rytų, ir Vakarų intelektualinėje tradicijoje – neatsiejamas nuo jų gyvenimo būdo, ši dalis būtina norint geriau suvokti ne tik Ramaņo Maharši, bet ir visos Indijos intelektualinės tradicijos sklaidos ypatybes.

1 Platonas. *Puota*. Iš graikų kalbos vertė Tatjana Aleknienė. Paaiškinimus parašė, bibliografiją ir rodykles sudarė Vytautas Ališauskas. Vilnius: Aidai, 2000, p. 58.

2 Jn 11, 25.

3 Swami Vivekananda. *Vedanta kak religija buduščego*. Sankt Petburg: Obščestvo Ramakrišny, 1991, p. 19.

Pagrindinę knygos dalį sudaro „Ramaṇos evangelija“. Kadangi kai kam toks pavadinimas gali pasirodyti per daug pretenzingas, knygoje pateikiama trumpa Ramaṇos Maharṣi mokymų apibūdinančių terminų vertimo į Vakarų kalbas apžvalga (p. 17). Ramaṇos evangelija savo ruožtu susideda iš dviejų knygų ir skyrelio „Aš kas?“ Pirmąsias knygas sudaro Ramaṇo Maharṣi pokalbiai su mokiniais, pasekėjais ar tiesiog lankytojais. Pagrindinė šių pokalbių forma – klausimai-atsakymai. Trečią dalį sudaro variacijos „Aš kas“ tema, pasitelkiant muzikos terminiją.

Pagal visuotinai priimtą indų filosofijos klasifikaciją, Ramaṇos Maharṣi mokymas priskiriamas *advaitos* arba nedvejybės kryptčiai. Kaip rašoma ketvirtame viršelio puslapyje, „Aš kas?“ tyrimu jis (Ramaṇas Maharṣi – S. J.) moko sutelkti nuolatinį dėmesį į „mintį aš“ tam, kad savo paties šir-

dyje būtų atrastas jos šaltinis ir sušvisdama atsiskleistų savaimingoji gryoji kiekvieno mūsų prigimtis – amžina, neribota ir nedvejinga Esatis-Šaṃonė „aš esu“, kuri yra vienintelė esmingoji tikrovė ir visa ko, kas reiškiasi, substancija“.

Bet kokia tikrovės samprata neatsiejama nuo ją analizuojančios, taip pat ir kuriančios kalbos. Tam, kad tūkstantmečiais puoselėtos ir visiškai kitoje istorinėje kultūrinėje terpėje susiformavę nedvejybės filosofijos tiesos taptų suprantamos šiuolaikiniam Vakarų skaitytojui, jas būtina pateikti tam skaitytojui suprantama kalba. Filosofinių tekstų vertimai visada yra vertimai-interpretacijos, ir kuo didesniams skaitytojų ratui stengiasi įtikti vertėjai, tuo primityvesni būna vertimai. Būna pasidžiaugti, jog Ramaṇos Maharṣi knyga pasiekė mus ne subanalinta ar suprimityvinta forma, o nepraradusi pirmąsias žavesio ir transcendentinės gėmės. Tai – didžiulis vertėjų – Vilmos K. Deksnienės ir Kazimiero Seibučio – nuopelnas. Ypač reikėtų pažymėti, Vilmos žodžiais tariant, „nuostabaus žmogaus“ Kazimiero Seibučio indėlių, kurio „bėgalinės žinios, meilė lietuvių kalbai, ir sanskrito išmanymas leido ieškoti geriausių žodžių atitikmenų“ (p. 13). Būna pridurti, kad tokius atitikmenis jam praktiškai visada pavykdavo surasti.

Kadangi vertimas maksimaliai priartintas prie originalo, suvokti tekstą nėra paprasta. Bendravimas su knyga reikalauja nuolatinio dėmesio sutelktumo, intensyvaus minties darbo. Tai knyga mąstantiems apie mąstymą. Antra vertus, knygoje gausu paprastų, kasdienine kalba išreikštų, bet Ramaṇos Maharṣi pasaulėžiūros specifika puikiai atskleidžiančių įžvalgų. Pailiustruosime tai pavyzdžiu.

Viena iš Vakarų filosofijoje intensyviai nagrinėtų problemų yra savižudybės problema. Apie savižudybes rašė stoikai, Immanuelis Kantas, Arhuras Schopenhaueris, Albertas Camus. Pagrindiniai šių filosofų svarstyti klausimai: ar žmogus turi teisę nusižudyti, o jei taip – kokiomis sąlygomis, pagal kokias aplinkybes ar dėl kokių priežasčių. Ramaņas Maharši savižudybių problemą traktuoja taip: „Visi yra savižudžiai. Amžinąją, palaimingąją, savaimingąją būseną gniaužia šis neišmaningas gyvenimas. Tam tikra prasme esamas gyvenimas yra įmanomas tik žudant amžinąjį, teigiamąjį buvimą. Ar tai nėra savižudybė?“ (p. 80).

Lietuvoje, kaip ir kitose Vakarų šalyse, esminius gyvenimo klausimus nagrinėjančių knygų nėra daug, ir jos niekada nevainikuoja labiausiai skaitomų knygų sąrašo. „Kokie ankšti vartai ir koks siauras kelias į gyvenimą! Tik nedaugelis jį atranda“⁴. Bbelieka pasidžiaugti, kad kūrybinis kitų kultūrų, kitų civilizacijų palikimas lėtai, bet nenumaldomai skinasi sau kelią į lietuvišką mąstymą, plėsdamas savęs ir pasaulio pažinimo horizontus.

STANISLOVAS JUKNEVIČIUS

4 Mt 7, 14.